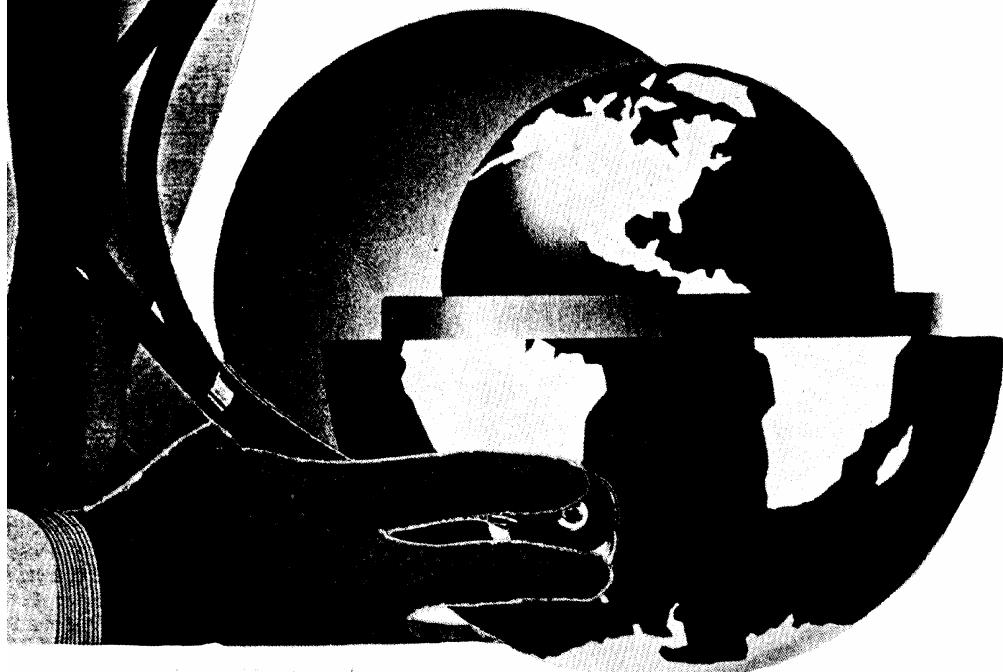

دکتر بهنام اسماعیلی

واحد علمی شرکت سهامی داروئی کشور

آیا جهان بی مار ترمی شود؟

حاکم بر جوامع بشری داشته‌اند. بدیهی است ارزشمندی این پیشرفت‌ها و دست آوردهای تحسین‌برانگیز زمانی عینیت می‌یابد که آدمیان با تni سالم و فارغ از هرگونه درد و رنجی بتوانند از آنها بهره‌مند گردند، لذا تلاش بی‌امان و مستمر دانشمندان

تاریخ تمدن بشر مملو از اکتشافات و اختراعاتی است که هر یک به نوبه خود تاثیر شگرف و به سزاگی در روند تکامل فرهنگ، اقتصاد، قوانین و مقررات

و قاطعیت به این سؤال پاسخ مثبت داد. دلایل این امر چیست؟

اگر جهان را به عنوان یک کل در نظر بگیریم سطح مناسب بهداشت و سلامت تنها در بخش‌های خاصی از کرهٔ خاکی و به خصوص در جوامع پیشرفت و صنعتی وجود دارد. در حالی که مناطق عقب افتداهای در افریقا، آسیا و امریکای جنوبی به دلیل نازل بودن سطح بهداشت هموار در معرض گسترش پاره‌ای از بیماری‌ها قرار دارند. از دیاد روزافروزن جمعیت در این نقاط در کنار مجموعه‌ای از مشکلات زیست محیطی، فرهنگی و اجتماعی موجب شیوع امراض بسیاری گردیده و مرگ و میر فراوانی را باعث شده است. چنین وضعیتی در جوامع توسعه یافته نیز کمی بغرنج است، در این مناطق با وجود سطح بهداشت بالا و امکانات و تسهیلات رفاهی همگانی، بیماریها عامل نیمی از موارد مرگ و میر محسوب می‌شوند، چرا که گذشته از مسائل بهداشتی، فرهنگی و اجتماعی، عوامل دیگری نیز بر روند سلامت بیشتر و یا بیمارتر شدن جهان تاثیر می‌گذارند. به تعدادی از این عوالم اشاره کنیم:

الف: امراضی که ظرف مدت کوتاهی مسئله حاد جوامع بشری شده و فقدان روش درمان برای آنها، مبتلایان بسیاری را به کام مرگ می‌فرستد، مانند: ایدز.

ب: بیماری‌هایی که سالهاست شناخته شده‌اند ولی هنوز درمان قطعی برای آنها وجود ندارد مانند سرطان و یا پاره‌ای امراض قلبی - عروقی (نظری نارسایی احتقانی قلب). این امر موجب شده که این بیماری‌ها از جمله علل مهم مرگ و میر انسانها به شمار آیند.

ج: امراضی که علل و روش‌های درمان آنها شناخته شده و تحت کنترل بوده‌اند ولی در حال حاضر مجدداً گسترش یافته و به درمان‌های قبلی نیز پاسخ

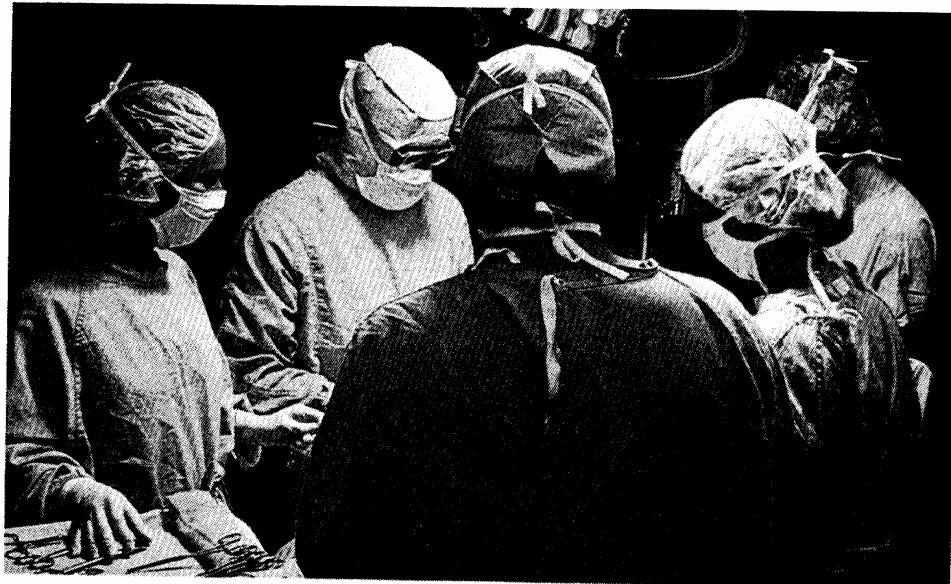
به منظور یافتن علل و نیز روش‌های مداوای امراض از همان ابتدا جایگاه مهم و شاخصی را در پیشرفت‌های بشری به خود اختصاص داده است. به مرور علل بروز بسیاری از بیماری‌های شایع و کشنده شناخته و درمان‌هایی مناسب و مؤثر برای هر کدام یافته شد و این مرحومی بر بسیاری از زخم‌ها و آلام تسکین نیافتة انسانها بود. شاید بنظر رسد که با عنایت به یافته‌ها و پیشرفت‌های شگرف علم پژوهشی که هر روز نیز برآن افزوده می‌گردد، انسان کنونی دیگر نباید نگران وضعیت سلامتی خود در مقابله با بیماری‌های خطربناک و تنش ناشی از زیست در جهانی مملو از امراض و سایر عوامل تهدیدکنندهٔ حیات باشد؟ برای هر اندیشمندی این سؤال مطرح است که با توجه به توانایی‌های کنونی علم پژوهشی آیا جهان هر روز به سوی سلامت و صحت فزو نتر پیش می‌رود؟ شواهد و یافته‌های فعلی نشان می‌دهند که نمی‌توان به صراحة

کافی نمی‌دهند مانند مالاریا.

حال با توجه به مسائل ذکر شده و این که افزایش جمعیت بالطبع افزایش موارد بیماری را به خصوص در مناطق عقب افتاده به دنبال دارد و نیز توانایی‌ها و ناکامی‌های علم پزشکی در درمان بعضی از بیماری‌ها، بنظر می‌رسد که کاهش میزان مرگ و میر از $10/8$ نفر در هر 1000 نفر در سال 1980 به $9/5$ نفر در سال 1990 پیشرفت چندان قابل توجهی نباشد. به اعتقاد سازمان جهانی بهداشت این امر به هیچ عنوان نشانگر

می‌دهد که علی‌رغم شناخت این امراض و یافتن راههای مختلف درمانی، هنوز گرفتاری آنها به قوت خود پابرجاست. پس مشکل در کجاست؟ علاوه بر فقر اقتصادی و نبود امکانات و تسهیلات برای پیشگیری و درمان این امراض اغلب نقاط توسعه نیافتۀ جهان، مشکلات فرهنگی، باورهای قومی و سنت‌های ریشه‌دار نیز باید به دلایل عدم موفقیت در حل مشکلات ذکر نشده افزود که غلبه بر آنها کمک شایان توجهی به ارتقاء سطح سلامتی ساکنین کره خاکی

خواهد نمود. گزارشات سازمان جهانی بهداشت حاکی از آست که در حال حاضر $10-12$ میلیون نفر به ویروس ایدز آلوده بوده و $1/5$ میلیون نفر آنها در مراحل پیشرفته بیماری قرار دارند. با پیش‌بینی‌های بعمل آمده تا سال 2000 تعداد مبتلایان به ایدز به $30-40$ میلیون نفر خواهد رسید.

مشکل ایدز حتی بر بسیاری از مسائل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی دنیا تأثیر گذارد و با وجود تلاش‌های وسیعی که برای یافتن راه حل این معضل

سلامتی بیشتر جهان نیست. آمار اعلام شده توسط این سازمان نشان می‌دهد که به طور متوسط 20 درصد جمعیت جهان به نوعی از یک بیماری رنج می‌برند. به طور مثال در سال 1992 ، میلیونها نفر از جمعیت جهان به ویروس هپاتی B و 2400 میلیون نفر به کرمها روده‌ای آلوده بوده‌اند. وجود 2100 میلیون فرد مبتلاء به کمخونی، 1800 میلیون مبتلاء به یکی از امراض قابل پیشگیری با واکسن و 600 میلیون فرد مبتلا به بیماری‌های خاص نواحی گرمسیری نشان

به باسیل کخ آلوده‌اند که در ۲۰ میلیون نفر آنها بیماری
حالت فعال دارد. سل در هر سال باعث مرگ $\frac{۳}{۳}$ میلیون نفر می‌گردد. ۹۵ درصد موارد فعال سل متعلق
به کشورهای در حال توسعه می‌باشد. آگاهی از وجود
۲۸۰ میلیون مورد ابتلاء به مalaria چهره جهان ما را هر

جريان دارد، هر روز چهره بیمار جهان را بیمارتر
می‌کند. ایدز نه تنها خود در دسرآفرین بوده بلکه
مسئلی رانیز در پی داشته است، به طوری که گسترش
کنونی بیماری سل نیز در ارتباط با ویروس HIV مورد
بحث قرار می‌گیرد. در حال حاضر ۱۷۰۰ میلیون نفر

(۵۰ سال برای کشورهای در حال توسعه و ۷۶ سال برای کشورهای پیشرفته) و بنظر می‌رسد که اگر علم پزشکی بتواند به طور نسبی به اهداف خود دست یابد عمر متوسط در پنج سال آینده به ازاء هر سال ۴-۵ ماه افزایش یابد.

چه بیشتر بیمار می‌نمایاند. سالها مبارزه علیه این بیماری هنوز موفقیت قطعی به دنبال نداشته است زیرا هر ساله ۱۲-۲۰ میلیون مورد ابتلا جدید تنها از افريقا مشاهده و گزارش می‌شود. مشکل بهداشتی جهان فعلی تنها به امراض کشنده و حاد مانند ایدز، سرطان، امراض قلبی - عروقی و ... محدود نمی‌شود. بیماری ظاهرآ ساده و پیش‌پا افتاده‌ای مانند اسهال، سالانه ۴ میلیون نفر را می‌کشد که ۸۰ درصد این رقم را کودکان تشکیل می‌دهند. با ذکر ارقام فوق باید فراموش کرد که هنوز هم عمدۀ ترین علت مرگ و میر در جوامع به خصوص جوامع پیشرفته و صنعتی اختلالات قلبی - عروقی هستند که در هر سال ۱۲ میلیون مورد مرگ و میر را باعث می‌شوند. این رقم تقریباً نیمی از موارد مرگ و میر در جوامع صنعتی را شامل می‌گردد. با شناسایی تقریباً ۹ میلیون مورد جدید در سال ۱۹۹۰ قریب ۲۰ میلیون نفر در جهان به سرطان مبتلا بوده‌اند. سالانه ۲/۷ میلیون مورد مرگ و میر در کشورهای رو به توسعه و ۲/۴ میلیون مورد مرگ و میر در کشورهای توسعه یافته در نتیجه ابتلاء به سرطان گزارش می‌شود که نشان می‌دهد مشکل سرطان علی‌رغم تمهدیات بکار رفته، هنوز پابرجاست. در طی سالهای ۱۹۸۵-۱۹۹۰ مرگ و میر ناشی از بیماری‌های انسدادی و مزمن ریوی از ۱/۷ میلیون نفر در سال به ۲/۹ میلیون نفر رسیده و با وجود تحقیقات و مطالعات گسترده در این زمینه هنوز هم از هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت، ۵۵ نفر به علت ابتلاء به امراض ریوی جان می‌بازند. در حال حاضر ۱۶۰ میلیون نفر از مردم جهان از آسم رنج می‌برند و عالم برونشیت مزمن در ۱۰-۲۰ درصد بالغین مشاهده می‌شود. بہبود کیفیت زندگی و داشتن عمری مناسب و توانم با سلامتی هدف غایبی تلاش‌ها و تحقیقات علم پزشکی بوده و هست. در حال حاضر عمر متوسط در جهان ۶۵ سال است